

POLISH ABSTRACTS POLNISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

FRANK LASOGGA (s. 3)

Powypadkowa opieka psychologiczna w Republice Federalnej Niemiec: W Niemczech od połowy lat dziewięćdziesiątych specjaliści powypadkowej opieki psychologicznej często zobowiązują się do udzielania pomocy osobom, które w sytuacji kryzysowej nie są w pełni zdolni do podejmowania jakichkolwiek działań i wymagają doraźnej pomocy psychologicznej. Pomoc udzielana w kryzysowej sytuacji obejmuje bezpośrednio ofiary wypadku oraz pośrednio poszkodowanych – rodzinę, świadków, a także sprawców wypadku. Do zakresu zadań specjalistów powypadkowej opieki psychologicznej należy przekazanie wiadomości – razem z funkcjonariuszem policji – o śmierci bliskiej osoby lub opieka nad rodzicami, których dziecko zginęło śmiercią tragiczną. Do pierwszego kontaktu z bezpośrednim lub pośrednim poszkodowanym wypadku dochodzi najczęściej w środowisku domowym. Fakt ten wymaga od opiekuna szczególnej wrażliwości, ponieważ przebywając w roli gościa w zaistniałej sytuacji musi przejąć ster nad tokiem wydarzeń. Specjaliści powypadkowej opieki psychologicznej wzywani są szczególnie często w przypadkach śmiertelnych lub w stanach agonii. Wezwanie pomocy specjalisty odbywa się w większości przypadków przez centralną stację straży pożarnej, niemniej jednak może nastąpić również bezpośrednio przez jednostki ratownicze z miejsca wypadku. Współpraca opieki psychologicznej z innymi służbami ratownictwa, jak policja, pogotowie itp. jest wysoko zorganizowana, ale z różnych przyczyn np. różnic w kulturze organizacji, nie zawsze jest łatwa. Praca opiekunów jest trudna zwłaszcza przy większych wypadkach, gdy w niezwykle krótkim czasie, przy braku środków pomocy muszą podjąć szybko decyzje z długotrwałymi konsekwencjami. Zdarza się, że ofiary wypadku znajdują się w stanie niezwykle silnego szoku, gdzie należy dostrzec różnicę między silnym bólem fizycznym a obciążeniem psychologicznym, mentalnym, np. utratą samokontroli. Do tego stanu przyczyniają się również inne czynniki, określane jako zmienne biologiczne, socjograficzne i psychologiczne, które mogą zarówno łagodzić, jak również potęgować zaistniałe obciążenie. Praca jednostek pierwszej pomocy i zachowanie opiekunów mają znaczący wpływ na konsekwencje zaistniałej sytuacji kryzysowej. W związku z tym powypadkowe reakcje i konsekwencje mogą być zupełnie odmienne. Opieka nad ofiarami wypadku polega zazwyczaj na nawiązaniu z nimi kontaktu, którego czas trwania jest jednak bardzo różny. Następnie, jeżeli sytuacja tego wymaga, opiekę nad osobą należy przekazać specjalistom lub osobom duchownym. Praca opiekunów polega na wyzwoleniu u poszkodowanego wewnętrznych i zewnętrznych zasobów energii. Oprócz tego niezmiernie ważną rolę odgrywa również kształtowanie psychiczne bezpośrednich i pośrednich ofiar wypadku. Profesjonalne wykonanie zadań wymaga dobrze przygotowanego zaplecza szkoleniowego, które powinno mieć jednolity charakter na skalę krajową. Kontrola i ocena jakości pracy specjalistów powypadkowej opieki psychologicznej należy do bardzo istotnych zadań, konieczna jest ich obowiązkowa integracja w systemie alarmowania.

Słowa kluczowe: specjalista powypadkowej opieki psychologicznej, ofiara wypadku, obciążenia, zmienne modyfikujące, konsekwencje, doraźna pomoc psychologiczna, opieka, śmierć, współpraca, zasoby, kształcenie psychiczne, szkolenie

ANDREAS WITTRAHM (s. 25)

Higiena mentalna w organizacjach społecznych: Stowarzyszenia, organizacje są zrzeszeniem ludzi, którzy stworzyli strukturę dla osiągnięcia wspólnie wytyczonych celów i zarządzają przebiegiem prac związanych z realizacją niniejszych celów. Takie organizacje nie działają zawieszona w próżni: osiągnięcie wytyczonych celów przy istniejących uwarunkowaniach zewnętrznych zamierzają realizować za pomocą własnych środków finansowych członków i współpracowników, jak również z wykorzystaniem innych źródeł. Istnieje jednak zagrożenie, że pod presją zmiany czynników zewnętrznych podczas realizacji celów, członkowie organizacji mogą napotkać na trudności w postaci wygórowanych i ostrych wymogów, które z kolei mają wpływ na stan ich zdrowia. Niniejsze studium na przykładzie organizacji działających w dziedzinie socjalnej, szczególnie w Europie Środkowej, narażonej na zmiany zakresu warunków społecznych, wskazuje mechanizmy, które są zagrożeniem dla stanu higieny mentalnej pracowników. Przeprowadza analizę wartości, celów i struktur, które wpływają korzystnie na stan zdrowia mentalnego i przyczyniają się do jego aktywnej ochrony. Nierozłącznym elementem zagadnienia jest etyka strukturalna, która zapewnia przejrzystość celów organizacji i przy zmiennych warunkach zewnętrznych poddaje wielokrotnej analizie drogę prowadzącą do ich realizacji. Poza tym organizacja uczulona na zagadnienia higieny mentalnej charakteryzuje się strukturami, które aktywnie angażują swoich pracowników w poszukiwanie najlepszej metody wiodącej do osiągnięcia celów organizacji. Obok tego, dobrze zbudowana, z punktu widzenia zagadnień higieny mentalnej struktura organizacji stosuje strategię rozwoju kadry, godząc umiejętności pracowników z wymogami stawianymi wobec różnych funkcji i pozycji. Na koniec, w trosce o higienę mentalną każdy pracownik – przy wykonywaniu zadań i pełnieniu funkcji w grupie pracowników i w całej strukturze organizacji – ma możliwość przeprowadzenia dogłębnej samoanalizy.

Słowa kluczowe: wypalenie, wizerunek przyszłości, organizacja, etyka strukturalna, rozwój kadry, źródła, zdrowie mentalne, zagadnienia szocjalne, wartości, organizacje humanitarne

TEODÓRA TOMCSÁNYI (s. 45)

Antoine Vergote, twórca empirycznego i psychoanalitycznego zbliżenia w psychologii religii: Studium na bazie kilkudziesięcioletniego dorobku naukowego Antoine Vergote, mającego ogromny wpływ na rozwój psychologii religii w Europie, daje wgląd do tej dziedziny wiedzy, która w wyniku długiego okresu izolacji posiadała jedynie marginalne znaczenie w węgierskiej świadomości naukowej. Vergote w swoim dziele opartym o bogate zaplecze teoretyczne oraz w opracowaniach w kierunku psychoanalitycznym, określanym mianem szkoły, przedstawia pionierom psychologii religii różnorodne metody naukowe przeprowadzone na bazie badań empirycznych, wstępne rozważania, oraz wyniki naukowe integrujące poglądy wielu dziedzin. Vergote prezentował definicje, symbole i rytuały z uwzględnieniem dziedziny, która powstała

z połączenia praktyk trzech kierunków: psychologii, teologii oraz pedagogiki z nastawieniem religijnym. Opracował system kryteriów rozróżnienia zdrowej religii od religii noszącej znamie patologii, podkreślając jednak, że warunkiem skutecznej ingerencji jest odpowiednie przygotowanie specjalisty. Dzieła Vergote uznawane są za nieodzowne materiały źródłowe do kształcenia dziedzin z pogranicza psychologii i teologii.

Słowa kluczowe: psychologia, teologia, psychologia religii, kliniczna psychologia wiary, praca team, granice kompetencji, psychoanaliza, badania empiryczne, prezentacja boga, określenia socjologiczno-kulturowe

HELENE YBRANDT & KERSTIN ARMELIUS (s. 59)

Higiena mentalna młodzieży, postrzeganie siebie oraz ukształtowany wizerunek rodziców:

Analizie poddano związek zaistniały między postrzeganiem siebie i ukształtowanym wizerunkiem rodziców, zdefiniowanymi przez interpersonalną teorię oraz strukturalną analizę zachowania socjalnego – Structural Analysis of Social Behavior; SASB (Benjamin) – a zagadnieniami problematycznymi internalizacji i eksternalizacji, opracowanymi według klasyfikacji Achenbach'a na podstawie skali samooceny dotyczącej młodzieży (Youth Self-Report; YSR). Badania przeprowadzono w grupie młodzieży liczącej 199 osób (92 chłopców, 107 dziewcząt) w wieku od 13 do 17 lat. Żaden z ankietowanych nastolatków nie podlegał leczeniu klinicznemu. Wyniki analizy regresyjnej wskazują na to, że model dotyczący problemów higieny mentalnej związanych z postrzeganiem samego siebie i kształtowaniem na tle wizerunku rodziców różni się w zależności od płci. U dziewcząt problemy internalizacji można było przewidzieć w odniesieniu do głównych aspektów postrzegania siebie, natomiast u chłopców większą rolę odgrywał model zachowania rodziców. Na problemy eksternalizacji u dziewcząt znaczący wpływ miał samosąd niższy od przeciętnego poziomu samopotwierdzenia oraz model obwiniania rodziców, natomiast u chłopców dużą rolę odgrywało zachowanie z przejawem samozaniedbania, niski poziom samoautonomii i model wątpliwej miłości rodziców. Wyniki badań wskazują na to, że przy powstaniu urazów psychicznych u chłopców i dziewcząt z punktu widzenia problemów higieny mentalnej dominują różne czynniki ryzyka.

Słowa kluczowe: wiek dojrzewania, higiena mentalna, postrzeganie siebie, wizerunek rodziców, SASB, YSR

PÉTER TÖRÖK, ISTVÁN NAGY & MÁTÉ JOÓB (s. 77)

Działalność charytatywna węgierskich kościołów chrześcijańskich w czasach komunizmu i jej wpływ na działalność humanitarną kościoła postkomunistycznego, 1. część:

Dwuczęściowe studium analizuje działalność charytatywną węgierskich kościołów chrześcijańskich w czasach komunizmu nie tylko w formie przedstawienia faktów lecz również bada jej wpływ wywierany na działalność humanitarną kościoła w okresie postkomunistycznym. Wymaga to krótkiej prezentacji formy i zakresu działalności charytatywnej kościoła katolickiego, reformackiego i ewangelickiego w okresie przed przejęciem władzy przez komunistów. W latach po drugiej wojnie światowej znaczną część kościelnych instytucji socjalnych przejęły organy administracji państwowej, nowi pracownicy traktowali wykonywanie zadań jedynie jako źródło

dochodów, nie wykazywali poświęcenia wobec powierzonych im obowiązków. Zdecydowanie widoczne jest to, w jaki sposób polityka państwa socjalistycznego starała się wykorzystać caritas i diakonię w celu dążeń zmierzających do ograniczenia wpływu kościoła i życia religijnego. W tymże celu wydawano zarządzenia, na podstawie których bez mała tylko te instytucje mogły pozostać w rękach kościoła, w których wogóle nie istniała działalność misyjna lub prowadzona była jedynie w minimalnym stopniu. Sprzymierzeńcami władzy państwowej stali się w pewnym sensie zwierzchnicy kościoła, którzy z przyczyn egzystencjonalnych podporządkowali się urzędowym wymaganiom. Zmiany nastąpiły wówczas, gdy w państwowych instytucjach socjalnych przy zatrudnieniu pracowników na trudne, niskopłatne i wymagające poświęcenia stanowiska pracy zaczęto akceptować propozycje kościoła wyłaniające kandydatury wykształconych i kreatywnych ludzi. W okresie dyktatury działalność charytatywna zgromadzeń i gmin kościelnych była także mocno ograniczona. We wszystkich trzech wyznaniach dostrzegalne są intencje, by po okresie dyktatury, w odrodzonej działalności humanitarnej zachować duchowość i charyzmę, pomimo nieodzownego procesu powstawania instytucji z surowymi wymaganiami specjalistycznymi. Analiza prezentuje kilka przykładów, w których zwraca uwagę na pewne formy ryzyka wynikające z utrzymywania kontaktów z aparatem państwa postkomunistycznego. Pierwsza część studium przedstawia możliwości prowadzenia działalności służb pomocniczych związanych z kościołem protestanckim, osobno w odniesieniu do kościoła reformackiego i ewangelickiego. Druga część jest prezentacją warunków prowadzenia działalności charytatywnej przez kościół katolicki w okresie dyktatury, z uwzględnieniem lat przed II. wojną światową oraz nowych możliwości po zmianie ustroju w 1989 roku.

Słowa kluczowe: diakonia, Węgry, komunizm, państwo socjalistyczne, dyktatura, historia, przegląd historyczny, zawody służb społecznych, proces powstawania instytucji, lokalna inicjatywa, kontakty kościół-państwo

SIAMAK KHODARAHIMI (s. 99)

Współzależność między skłonnością do psychopatycznej dewiancji a psychopatologią na podstawie badań przeprowadzonych w grupie irańskiej młodzieży w wieku dojrzewania i ludzi młodych: różnice płci i predyktory: Niniejsze studium analizuje współzależność między psychopatyczną dewiancją a psychopatologią, oraz bada przypuszczalne różnice w obrębie płci w grupie irańskiej młodzieży w wieku dojrzewania i ludzi młodych. Losowo wybrana próba w irańskiej prowincji Fars, w mieście Eghlid liczyła 106 osób w wieku dojrzewania (55 dziewcząt i 51 chłopców) oraz 94 osób w młodym wieku (45 kobiet i 49 mężczyzn). W oparciu o literaturę fachową dotyczącą tematyki rozwoju psychopatologii zakładaliśmy, że wśród młodzieży w wieku dojrzewania i u ludzi młodych może istnieć związek między psychopatologią i skłonnością do psychopatycznej dewiancji. Do przeprowadzenia badań wykorzystano ankiety demograficzne, z czwartą skalą testu osobowości Minnesota Multiphasic Personality Inventory – 2 (MMPI-2), oraz skalę Symptom Check List 90 Revised (SCL-90-R). Wyniki analizy wskazują na linearną zależność między wskaźnikami skłonności do psychopatycznej dewiancji a wskaźnikami psychopatologicznymi w badanej grupie wiekowej. Zauważalne są sygnifikacyjne współczynniki dodatniej korelacji między skłonnościami do psychopatycznej dewiancji i wskaźnikami psychopatologicznymi, takimi jak somatyzacja, kompulsywność, niepokój, wrażliwość międzyludzka, agresja, fobia, paranoja, psychoza, atypowe faktory, z pełną skalą SCL-90-R. Warto szczególnie podkreślić, że sygnifikacyjna korelacja między skłon-

nością do psychopatycznej dewiancji a somatyzacją oraz fobią jest nowym osiągnięciem w badaniach naukowych tej dziedziny wiedzy. W wyniku wielozmiennej analizy wariacyjnej, gdzie zmienną niezależną była płeć, grupa wiekowa, interakcja płeć-grupa wiekowa, zmienną zależną natomiast skłonność do psychopatologicznej dewiancji i wskaźniki psychopatologiczne, można jednoznacznie stwierdzić, że czynniki te nie odgrywają znaczącej roli w żadnej ze zmiennych zależnych. Wyniki wielokrotnej analizy regresyjnej wskazują na to, że przyczyną skłonności do psychopatycznej dewiancji u dziewcząt są paranoidalne urojenia, u chłopców somatyzacja i agresja, w grupie młodzieży w wieku dojrzewania somatyzacja, u ludzi młodych objawy depresji, natomiast ogólną przyczyną dla całej badanej grupy jest somatyzacja.

Słowa kluczowe: psychopatia, somatyzacja, wymuszanie, niepokój, wrażliwość osobowa, agresja, fobia, paranoja, psychoza, osoby w wieku dojrzewania, młodzi ludzie.